روزنامه شرق

سه‌شنبه ۲۶ اردیبهشت ۱۳۹۱ • ۲۳ جمادی‌الثانی ۱۴۳۳ • ۱۵ می ۲۰۱۲ • سال نهم

شماره پیاپی ۱۵۲۹ • شماره ۶۰۵ دوره جدید • ۲۰ صفحه • ۱۰۰۰ تومان

هاشمی‌رفسنجانی:

قانون اساسی نباید تحت‌الشعاع منافع شخصی و باندی قرار گیرد

روابط عمومی مجمع تشخیص مصلحت نظام: آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی ساختار نظام و قانون اساسی کشور را کارآمد ذکر کرد و با بیان اینکه هیچ نظام و ساختاری نمی‌تواند ادعای کامل و بدون نقص بودن داشته باشد، تصریح کرد: معتقدم قانون اساسی کشور اگر به درستی ...

صفحه ۳

یادداشتی از «پری صابری»

درستایش بزرگان

از آنجایی که روی متون ایرانی کار می‌کنم و به نظرم اهمیت بسیار ممتازی دارد، هنوز که هنوز است پیشنهاد اولیه‌ام برای تهیه کتاب حافظ، فردوسی، سعدی و مولانا است که دلایل انتخاب هر کدام را به اختصار توضیح می‌دهم: حافظ: بزرگمرد ادب ایران که آدمی را در کاخ بلند و...

صفحه ۱۵

«روکار» نخست‌وزیر اسبق فرانسه:

آمریکا مجبور به گفت‌وگو با ایران است

■ آمریکایی‌ها کمترین تمایل گفت‌وگو را دارند، اما به علت رویارویی دلار با معضلات فراوان، مجبور به گفت‌وگو (با ایران) هستند

صفحه ۲

هرمان ناکارتس، معاون امور پادمان‌های آژانس. عکس: Gettyimages

سکوت خبری نمایندگان ایران و «آژانس» پس از پنج ساعت مذاکره

نشست «وین» زیر سایه «بغداد»

صفحه ۲

ائتلاف متخاصم‌ها

■ عربستان دنبال تغییر کارکرد شورای همکاری خلیج‌فارس است

گروه جهان، حسین موسوی: صحبت از «اتحاد» است. با بازی کردن با واژه‌ها می‌خواهند «همکاری» را حذف کنند و جایش «اتحاد» را بنشانند. صحبت از عنوانی است که «شورای همکاری خلیج‌فارس» خوانده می‌شود. این پیشنهاد عربستان است و تاکنون بحرین آن را پذیرفته است. «شیکاگو تریبون» درباره جلسه‌ای که روز گذشته به این منظور تشکیل شده بود، می‌نویسد: «شورای همکاری خلیج‌فارس قصد دارد که ائتلافی جدید تشکیل دهد و آن را اتحاد کشورهای خلیج‌فارس نامگذاری کند.» «سعودی گازت» هم ضمن اعلام این خبر می‌نویسد عربستان سعودی اهدافی فراتر از اهداف شورای همکاری خلیج‌فارس برای این اتحاد جدید در نظر گرفته است. عربستان سوای همکاری‌های نظامی و منطقه‌ای خواستار مداخله در اهداف فرامنطقه‌ای نیز شده است. ریاض همچنین در بسته پیشنهادی خود گسترش همکاری‌های اقتصادی را ارایه کرده است. ریاض پیشنهاد داده است واحد پولی مشترکی برای این اتحادیه در نظر گرفته شود و مقر بانک این اتحادیه هم در این کشور بنا شود. امارات متحده عربی اما با رد درخواست ریاض می‌گوید که این کشور به عنوان «هاب اقتصادی» منطقه باید مرکزیت اقتصادی داشته باشد. به گفته ناظران سیاسی مخالفت بیشتر کشورهای حوزه این ناحیه به نقش پدرمآبی عربستان برای جلوگیری از نفوذ این کشور در سایر کشورهای عربی است. با این وجود گفته می‌شود که هدف اصلی تاسیس اتحادیه عرب به پیشنهاد عربستان جلوگیری از نفوذ تهران در منطقه است. «رویترز» در گزارشی دلیل اصلی تشکیل این اتحادیه را برای جلوگیری از نفوذ تهران می‌داند و در این‌باره می‌نویسد: «پس از خیزش‌های گسترده مردمی در جهان عرب در یک سال گذشته، کشورهای عرب حوزه خلیج‌فارس که عمدتا از همپیمانان آمریکا هستند، همواره نسبت به افزایش نفوذ و تاثیر ایران در پی این رویدادها نگران بوده‌اند و حالا با برافروخته شدن دوباره آتش اعتراضات بحرین، انگشت‌های اتهام به سمت ایران نشانه رفته است.» این در حالی است که خبرگزاری‌ها از افزایش اختلافات بین شش کشور خبر می‌دهند. بیشتر رسانه‌ها می‌گویند رهبران کشورهای عربی با تغییر نام این شورا به اتحادیه کشورهای خلیج‌فارس مخالف هستند. کارشناسان می‌گویند اتحادیه متشکل از این کشورها عملا رخ نخواهد داد یا در صورت تشکیل، کارآیی و بقای چندانی نخواهد داشت. ریشه این اختلافات هم تاریخی است؛ اختلافاتی که به مناطق مرزی بین این شش کشور بازمی‌گردد. کارشناسان می‌گویند اختلافات میان کشورهای عربی حاشیه جنوبی خلیج‌فارس همواره با برخوردهایی همراه بوده است. آنها می‌گویند از زمانی که انگلیس به صورت رسمی این منطقه را ترک کرد، این مشکلات پابرجا مانده است. به‌ویژه این اختلاف میان امارات و عربستان پیچیده است. امارات مرزهای جنوبی‌اش به عربستان منتهی می‌شود که در آنجا یکسری اکتشافات نفتی انجام شده است. حوزه‌های نفتی مشترک در منطقه مرزی جنوب امارات با عمان و عربستان یا در ناحیه شمال یعنی منطقه مرزی امارات با قطر و عربستان وجود دارد که باید به صورت مشترک از آنها بهره‌برداری شود. همچنین اختلافات مرزی جدی میان عربستان و قطر ریشه در اختلافات سرزمینی دارد. کشورهای این حوزه تاکنون در خصوص اختلافات مرزی به تفاهم نرسیده‌اند. این کشورها به جای حل مساله، بیشتر مساله را مسکوت باقی گذاشته‌اند. مرزهای این کشورهای تازه‌تاسیس که حاصل مداد و خط‌کش «سر پرسی سایکس» انگلیسی است، راز اصلی اختلافات به شمار می‌آید. او از سوی موسسه «امور آسیایی سلطنتی بریتانیا» برای تعیین مرز این کشورها به این منطقه آمده بود. سایکس برای کاهش نفوذ روس‌ها به خلیج‌فارس اعزام و با تاسیس کشورهای وابسته توانست مانع نفوذ روس‌ها به خلیج‌فارس شود. اما پس از ترک این منطقه از سوی انگلیسی‌ها اختلافات مرزی رشد بیشتری داشت؛ اختلافاتی که گاه به دیوان‌های بین‌المللی کشیده و گاه به برخوردهای نظامی ختم شدند. اختلاف مرزی قطر با عربستان در دهه ۹۰ به برخورد نظامی منجر شد. سایر کشورهای این حوزه نیز وضعیتی بهتر از قطر و عربستان ندارند. جزایری در مرز مشترک کشور بحرین با قطر وجود دارد که با نام «حوار» شناخته می‌شوند؛ جزایری که با جزر و مد ظاهر و ناپدید می‌شوند. این جزایر تاقبل از اینکه گاز طبیعی در آن کشف شود، حتی به چشم یک پدیده علمی یا توریستی از سوی دو کشور دیده نمی‌شد، اما پس از کشف گاز در این منطقه هر دو کشور به‌شدت با هم اختلاف‌نظر پیدا کرده‌اند و هر کدام ادعای مالکیت بر این جزایر را دارند همچنین درخصوص عراق و کویت که حتی به اشغال نظامی این کشور در زمان صدام‌حسین درآمد. عراق که از طریق ام‌القصر ارتباط کمی با خلیج‌فارس دارد، در نظر دارد با تاسیس بندر «مبارک» راه دسترسی به خلیج‌فارس را برای خود هموار کند. نوری مالکی نخست‌وزیر عراق یک کارشناس فنی به جزیره بومیان فرستاده تا شرایط را بررسی و گزارشی به پارلمان این کشور ارایه کند. اما تهدید مالکی درباره اینکه به سازمان ملل مراجعه خواهد کرد، آینده روابط دو کشور را وارد مرحله جدیدی کرده است که ابهام در آن موج می‌زند. سایه این ابهام در «اتحاد» کشورهای حاشیه خلیج‌فارس وجود دارد.

سازمان آگهی‌های روزنامه شرق تلفنی آگهی می‌پذیرد.

۸۸۶۵۸۵۷۵
۸۸۷۸۲۸۲۸
۸۸۵۲۴۹۷۳
۸۸۷۵۲۱۵۹

اتاق 01

در «اتاق ۰۱» گفت‌وگو بخوانید

چهارشنبه‌ها صفحات ۱۰ و ۱۱ «شرق»

تیترها

مرتضوی: «قول شرف» نداده‌ام توکلی: مرتضوی حالا شیر شده است

صفحه ۲

نماینده اراک شکایت از کاریکاتوریست محلی را پس گرفت

صفحه ۳

قائم‌مقام وزیر بهداشت مطرح کرد

نگرانی از افزایش مصرف الکل در کشور

صفحه ۱۹

عروس خون‌بس در گفت‌وگو با «شرق»:

قربانی قبیله‌ام هستم

صفحه ۱۸

هنر

مصایب نقد سینمایی

با آثار وگفتاری از:
احمد طالبی‌نژاد، جواد طوسی
حسین معززی‌نیا

به سینما با سوءظن نگاه می‌کنند

گفت‌وگو با بهروز افخمی /صفحه ۹

حرف اول

«اتحادیه»؛ از رویا تا واقعیت

یوسف مولایی

گسترش محاسبات اقتصادی و علمی و فنی در قرن نوزدهم بین کشورها، موجب تشکیل کمیسیون‌ها و اتحادیه‌های مختلفی در اروپا شد. کمیسیون بین‌المللی رود دانوب، رود رن و اتحادیه بین‌المللی پست، تلگراف، راه‌آهن، اتحادیه حمایت از مالکیت معنوی، اتحادیه سیستم متریک، اوزان و مقادیر، نسل اول سازمان‌های بین‌المللی محسوب می‌شوند. ضرورت گسترش همکاری‌های سیاسی و نظامی موجبات تشکیل کنسرت اروپایی و دیراکتور اروپایی را فراهم کرد. تاسیس جامعه ملل و سازمان بین‌المللی کار نقطه عطفی در عرصه همکاری‌های بین‌المللی محسوب می‌شود. با تشکیل جامعه فولاد و ذغال در سال ۱۹۵۱ نسل سوم سازمان‌های بین‌المللی در قالب سازمان‌های منطقه‌ای شکل می‌گیرد که با معاهده لیسبون و تاسیس اتحادیه اروپا این سازمان به مرحله پیشرفته‌ای از همکاری‌های بین‌المللی وارد می‌شود. در مورد موفقیت‌ها و ناکامی سازمان‌های منطقه‌ای، با رویکردهای مختلفی مورد بررسی قرار گرفته که دو دیدگاه بسیار برجسته است. دیدگاه نخست بر آن است که حرکت از همکاری‌های فنی و اقتصادی به طرف همکاری‌های سیاسی موجب استحکام و پیشرفت سازمان‌های منطقه‌ای می‌شود و دیدگاه دوم بر این باور است که همکاری‌های سیاسی موجبات گسترش همکاری‌های فنی و اقتصادی را فراهم می‌کند. سیر تحول و تکامل اتحادیه اروپا در جهت تایید اعتبار دیدگاه اول است. نقطه اشتراک دو دیدگاه، ضرورت شناسایی زمینه‌های عینی همکاری در زمینه سیاسی و اقتصادی است. به عبارت دیگر به لحاظ جامعه‌شناسی سیاسی، این پاسخگویی به نیازهای واقعی و عینی کشورهاست که ضرورت تاسیس سازمان‌های بین‌المللی و ساختار آن را آشکار می‌کند. شورای همکاری کشورهای حوزه خلیج‌فارس از بنیان و ساختار یک سازمان منطقه‌ای برخوردار نیست. این شورا بیشتر شبیه یک کنفرانس است تا سازمان بین‌المللی و از بدو تاسیس خود تاکنون نتوانسته است ظرفیت‌ها و قابلیت‌های اقتصادی، تجاری، فرهنگی و سیاسی را بین کشورهای عضو ایجاد کند. علت اصلی این ناکامی فقدان زمینه‌های عینی و واقعی همکاری بین این کشورهاست. این کشورها به‌لحاظ اقتصادی و تجاری، از قابلیت‌ها و ظرفیت‌های مکمل یکدیگر برخوردار نیستند تا امکان تقویت همکاری بین آن کشورها را فراهم کند. به‌لحاظ امنیتی، این کشورها با قدرت‌های فرامنطقه‌ای قراردادهای امنیتی منعقد کرده و عمدتا متکی به حمایت کشورهای فرامنطقه‌ای هستند.

ادامه در صفحه ۶

سرمقاله

بودجه ۹۱ در آیینه

حسن سبحانی*

معمولا در اقتصاد سیاسی این موضوع مطالعه می‌شود که تصمیم‌گیرندگان سیاسی چگونه در امور اقتصادی مبادرت به تصمیم‌گیری می‌کنند؟ پرواضح است که تصمیم‌گیری در منابع و مصارف مقدورات و امکانات مالی کشور متاثر از مسایل و منافع سیاسی است اما اینکه منافع یا مسایل یا مصالح به چه اندازه سازوکار اقتصادی را از موضوعیت خارج می‌کند مقوله‌ای است که از کشوری به کشور دیگر متفاوت است و انتظار چنین است که کشورهای در حال توسعه از این بابت در رنج و مشکلات بیشتری باشند. اقتصاد سیاسی در کشور ما، صحنه‌های بسیاری از خود به یادگار گذاشته است که برای فهم چگونگی تصمیم‌گیری مسوولان آن کفایت لازم را می‌کند و یکی از این صحنه‌ها مربوط به پیشنهاد بودجه توسط دولت و مصوب کردن آن توسط مجلس شورای اسلامی است. سناریویی که سالی یک‌بار تکرار می‌شود و به‌خوبی قابل‌فهم است که به عنوان مصداق بارزی از شیوه تاملات و اقدامات اقتصادی، حکایتگر توانایی از نوع تصمیم‌گیری‌هایی است که در مقیاس کلان کشور اتفاق می‌افتد. دقت در پیش‌بینی درآمدها، احتیاط در تامین هزینه‌ها، رعایت اولویت‌ها به منظور مواجه نشدن با کسری‌ها، رعایت نسبت هزینه‌های دولت با هزینه‌های ملی، نحوه تامین منابع، شیوه مواجهه با منابع و مقدورات فیزیکی و مالی سیستم بانکی، شیوه مواجهه با درآمدهای نفت و گاز و... از جمله مسایلی هستند که ملت انتظار دارد هم پیشنهاددهندگان بودجه یعنی دولت‌ها و هم بررسی و تصویب‌کنندگان بودجه یعنی مجالس، به حداقل‌های آنها به لحاظ رعایت موازین و استانداردها توجه کنند تا مشخص باشد که اندازه بودجه کل کشور و همچنین بودجه عمومی دولت چقدر است و این اندازه از چه اجزایی به لحاظ مالیات نفت و... تشکیل شده است. همچنین معین باشد که نوع مصارف در بودجه از چه شرایطی برخوردار است و در مجموع به لحاظ سیاستگذاری اقتصادی بودجه کشور در هرسال کدام هدف یا اهداف را نشانه‌گیری می‌کند و چرا و چگونه به تمام یا بخشی از این اهداف دسترسی می‌یابد. پاسخگویی به چنین مطالعاتی، بدون‌شک در پیچیدگی و سردرگمی و تداخل برخی امور و تفکیک اموری دیگر و تجزیه درآمدها به درآمدهای عمومی و درآمدهای اختصاصی، بدون اینکه به راستی محملی برای امتناع کارشناسی در چنین تقسیم‌بندی‌هایی وجود داشته باشد میسر نخواهد بود. بلکه این ظن قوی وجود دارد که بودجه به دلیل عدم شفافیت عمدا به ویژگی پیچیدگی و برخورداری از الفاظ کلی و تفکیک درآمدی و یا هزینه‌ای آراسته می‌شود تا نه مجری و نه مصوب و نه ناظر نتوانند به‌خوبی و به دقت آن را اجرا، تصویب یا نظارت کنند. به‌نظر، بودجه‌های سنواتی کشور از این کاستی‌ها به میزان بسیار رنج می‌برند. کافی است درخصوص همین لایحه بودجه که اکنون در مجلس بررسی و تصویب می‌شود از جمله پرسید:

۱- اندازه بودجه عمومی دولت در آن چقدر است؟

۲- آیا می‌توان مبالغ عمده‌ای از درآمدهای محتمل‌الوقوع بدون اینکه در سقف درآمدی بودجه آورده شود در متن بودجه برای هزینه‌هایی غیرقابل سنجش، بدون مقدار، غیرقابل نظارت و... لحاظ کرد؟

۳- آیا می‌توان چندین ده‌هزار میلیارد تومان فروش احتمالی اموال دولتی را در سقف بودجه عمومی وارد نکرد؟

ادامه در صفحه ۱۹